

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

„ШКОЛСКИ ЛИСТ“ излази сваког 15. и последњег у месецу. Претплата је за целу годину 3 ф., за 4 месеца 1 ф. а за Србију 8 динара годишње. Учитељи, који имају мању плату од 300 ф., богослови и приправници добијају лист у пола цене. Дописи и претплата шаљу се: Уредништву „Школског листа“ у Сомбор.

Бр. 16. У Сомбору 30. новембра 1884. Год. XVI.

СЕДНИЦА ВИС. СРБСКОГ НАРОДНОГ ШКОЛСКОГ САВЕТА од 24. Новембра.

Председава Његова Светост Патријарх. Присутни: главни школски референт Др. Ђорђе Натошевић, и чланови: прота Јован Борота, Теофил Димић, Н. Ђ. Вукићевић, Стеван Лазић и народни тајник Исидор Ђирић. У овој седници решени су следећи предмети:

Високи саборски одбор саопштава, да је сума од 66 ф. 66 нов. а. вр. коју је Лазар Павловић бивши професор у вишој девојачкој школи у Панчеву по решењу школског савета вратио, унешена у благајну народних фондова, што се узима на знање.

Исти саборски одбор извештава, да је старом и изнемоглom учитељу тарђанском Павлу Дамјановићу по препоруци овога савета одредио годишњу мировину од 80 ф. а. вр. из старог мировинског учитељског фонда. О чему се има дотични путем епархијског школског одбора будимског извести.

У след решења вис. саборског одбора и на позив овога савета од 16. марта о. г. подноси архидијецезални школски одбор извештај г. главног школског референта о полазењу школа 188³/₄. школске године. Извештај се овај узима на повољно знање и саопштиће се саборском одбору; пошто пак остали школски референти до данас још нису овакове извештаје поднели; то је наређено, да се исти поново позову, да за прошлу школску годину своје извештаје о полазењу школа што скорије накнадно поднесу, а у будуће да то одмах после свршетка сваке школске године неизоставно чинити имају.

Епархијски школски одбор у Темишвару одговара на жалбу Светозара Мацедоњанина бившег привременог учитеља у Новом Сентивану, који је међутим то место и сам оставио.

У делу учитеља Л. Р. у Печки, упућен је епарх. школски одбор у Темишвару уз повратак свију списа, да истрагу допуни и ствар, коначно реши, пошто је речени Р. привремени само учитељ, те по томе решење о његовом одпусту у дело-круг е. шк. одбора спада.

Епарх. школ. одбор темишварски подноси протест обштине Меленачке противу његовога решења, којим је наређено, да се на упражњено једно учитељско место у Меленци учитељица постави. Пошто је епарх. школ. одбор сасвим по закону поступио, што је наредио, да се у Меленцима, где има шест мушких учитеља а нема ни једне учитељице, на упражњено учитељско место учитељица постави; то се решење истога одбора потврђује с тим, да се учитељица има за сада у мешовиту школу мале деце у предграђу, где је само I. и II. разред, поставити, а уток се обштине Меленачке одбија.

Извештај е. шк. одбора у Темишвару о одпусту из службе привременог учитеља В. Л. у Арадгају, због прекршаја против јавног морала, узима се на знање.

Обштина у Дески подноси уток против решења е. школ. одбора Темишварског, којим ова по жељи обштине те није потврдила за учитеља тамошњег Јосифа Агриму романског приправника. На основу образложеног мњења главног школ. референта, из узрока тога што је Агрима између шест проситеља најслабији био, и што је оспособљен само за учитеља у мешовитим школама а тамошња је школа чисто србска, призив обштине десчанске одбијасе а решење епарх. шк. одбора се потврђује.

Е. шк. одбор у Темишвару на основу обављене истраге о изгредима учитеља М. Ж. у С. Ч. који се сматрају, као тешки преступи, на основу §. 24. дисциплинарних правила осудио је истога на губитак места и подноси овај свој закључак на потврђење уз прилог тужбе истражног записника и свију списка тичућих се овога предмета. Пошто се из поднеска овога невиди, да ли је пресуда ова учитељу М. Ж. саопштена; то се позива епарх. школ. одбор темишварски, да поднесе извештај о томе, кад је пресуда ова учитељу М. Ж. публикована, како би исти у обрану своју уток за времена уложити могао. До овога извештаја одлаже се мериторно решење у овој ствари

На основу предлога е. шк. одбора у Темишвару наређује се, да се издаду декрети Јовану Јаконићу учитељу у Т. С. Миклошу, Радивоју Тополцу учитељу у Сиригу, Кости Вујковићу учитељу и Софији Новковића учитељици у Варјашу, Васи Поповићу учитељу у Башахиду и Душану Бошковићу учитељу у Сенђурђу на Бегеју.

Управа учитељске школе сомборске подноси оставку преч. г. Борђа Петровића бившега катихете и професора мађарског језика у истој школи од ¹⁶/₂₈ октобра о. г. и молбу његову, да се реши од дужности ове, пошто је од високог кр. угарског министарства за богочаст, и јавну наставу за катихету и професора србског језика у гимназији темишварској наименован, и да му се после четрнајстгодишње верне службе у овом заводу

одправнина даде, што од своје стране и поменута управа, као уместно и достојно, препоручује. Оставка је уважена а молба за награду није се могла уважити. — Иста управа јавља, да је поменути госп. Ђ. Петровић пре полазка свога у Темишвар, у име примљене унапред плате и станарине за новембер и децембер 223 ф. 33 н. њој предао и да је та сума до даљег расположена у сомборску трговачку и занатлијску банку на оставу предата; даље да је у след оставке истог господина до даљег решења вис. шк. савета за суплирање учевних предмета, што их је речени катихета предавао, овако привремено расположење учињено: Науку християнску у сва три разреда и у седам часова седмичних предаје преч. г. Младен Борђошки администратор св. предтечеве цркве Сомборске; црквено правило и појање у седам седмичних часова предаје преч. г. Димитрије Живковић ђакон св. ђурђевске цркве, и има 7 наставних часова преко седмице; мађарски језик у првом и другом приправ. разреду предаје у шест седмичних часова г. Исидор Стојковић редовни професор, а исти предмет у трећем приправничком разреду и у четири седмична часа предаје сам управитељ Н. Ђ. Вукићевић. Расположење ово управе одобрава се за ову школску годину. Уједно се налаже управи учитељске школе, да поднесе предлог за стално попуњење упражњеног катихетског места.

Управа учитељске школе сомборске јавља, да је Терезија Димитријевић рођ. Коларић по тестаменту свом од 28. маја 1883. у точки 5. под д) завештала 6 катастр. јутара земље на оснивање стипендије за једнога приправника, а муж њен покојни Игњат Димитријевић негдашњи трговац и грађанин сомборски по тестаменту од 29. јунија 1883. у точки 6. оставио је пет јутара земље такође на оснивање једне приправничке стипендије. Оба завештатеља наскоро после тога преселише се у вечпост, а земља њихова под бр. 892. у Сомбору врло је неједнака, и на позив извршитеља тестаента г. Гедсона Леовића адвоката наследници су се понајвише изјавили, да се земља та прода по добру цену и њима новац по суразмери уручи. Сад пак пошто су неки наследници своју земљу по 160 ф. продали, а таква се цена нуди и за осталу земљу, пита поменути г. извршитељ тестаента пристаје ли управа да се речених 11 јутара земље по 160 ф. прода, што би износило суму од 1760 ф. од које се има по гласу тестаента Терезије Димитријевића 180 ф. у име дуга њеног и 8 ф. 45¹/₂ нов. у име легата једног исплатити. Упућује се управа, да по најбољу цену, која се за горњу земљу добити може, исту прода и да се обрати на сомборску црквену обштину с молбом, да се иста прими руковања стипендијске закладе Терезије и Игњата Димитријевића по ономе начину, као што управља са закладом Платонеума. О успеху тог свога рада има ће у своје време управа извештај и предлоге за стипендије високом школском савету поднети.

www.nlb.rs

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Светозар Лончарић свршени ученик IV. гимнз. разреда моли да се накнадно прими у I. разред учитељске школе сомборске. Пошто се проситељ одоцнио, има се сматрати првог семестра за приватног ученика, па ако испит на крају семестра с довољним успехом положи, уврстиће се међу редовне ученике.

Г. Антоније Бутковић ц. кр. сатник, настањен у Сомбору, моли да му ћерка Антонија, римске вере, свршена ученица више девојачке школе у Такову, у србску учитељску школу примљена буде. Дозвољава јој се да може наставу у првом разреду слушати, а кад сведочбе поднесе и испит од првога семестра добро положи, сматраће се као ванредна ученица, која ће (осим науке вере, појања и славенског језика) све остале предмете редовно у заводу учити.

Српска читанка од професора Ј.в. Живановића књига II. препоручује се за школску књигу у оним заводима, где се покаже потреба, да се после довршене употребе прве читанке, предузима још и ова друга.

Историја Угарске од Дра Фрање Рибарија I. и II. превео с мађарског Милан А. Јовановић професор, препоручује се да се за књижнице виших девојачких школа набави, а као школска учевна књига неможе се она, према наставном плану у истим школама, са своје обширности употребити.

У погледу на молбу Јов. Борјановића учитеља вртарства у србској учитељској школи Сомборској на предлог управе исте школе, пошто исти учитељ доиста у четири седмична часа приправнике и приправнице у вртарству и воћарству теоретично и практично и са добрим успехом обучава, а досад је само малени хонорар од 80 ф. уживао, препоручује се вис. саборском одбору, да се истоме учитељу вртарства одреди награде по 60 ф. од седмичног наставног часа, што износи за четири седмична часа 240 ф. на годину. Уједно је на знање узет извештај, да је речени учитељ Борјановић топлицу (Treibhaus) у врту школском, а уз добивени предујам од општине сомборске, о свом трошку подигао, и да ће се Арнолдова збирка имитованог воћа, по серијама, за исти завод набавити.

Прочитан је извештај управе учитељске школе горњокарловачке о примању ученика и ученица у исту школу у почетку 188^{4/5}. школске године, из којег се види, да је примљено у први разред: 11 мушких и 3 женске, свега 14; у други разред 11 мушких и 3 женске, свега 14; у трећи разред 4 мушка и 3 женске, свега 7 ученика. У свему налази се сада у том заводу 26 мушких 9 женских. скупа 36 приправника. Примање је, по образложеним приметбама г. главног школског референта с малим неким изменама одобрено.

По гласу извештаја управе учитељске школе у Г. Карловцу добили су досадашњи питомци народни и тамошњи при-

правници Миле Ковачевић и Миле Пејић стипендију из закладе Лукијана Мушицког, те по томе од 22. стипендије, које се тамошњим приправницима из народних фондова дају, девет је места лањским ученицима попуњено, а остало је 13 места упражњених, на које управа иста споразумно са професорским збором подноси предлог, уз прикључење молбеница и сведочанства свију проситеља. На основу тога решено је, да приправничке стипендије из народних фондова добију ови питомци и питомци исте школе: Љубомир Живковић; Милка Арлова, Анка Трбојевићева, Душан Лемајић, Миле Новаковић, Стеван Вукић, Лазар Живојновић, Раде Кокотовић, Раде Боснић, Јован Трешњић, Триво Зец, Јово Бањеглав и Симо Вуксан.

Управа више девојачке школе у Панчеву званично јавља, да је Светозар Дамјановић учитељ на истој школи положио у Загребу испит за учитеља хрватског и немачког језика и повеснице у грађанским школама. — Узима се на повољно знање.

Србска Црквена општина у Панчеву саопштава препис одписа великог жупана панчевачког, којим исти захтева, да му се достави извештај о том, који су учитељи тамошње србске више девојачке школе оспособљени. Овај се препис враћа општини са упутством, да захтевани извештај поднесе.

Иста општина извештава да је за учитеља више девојачке школе изабран Ђорђе Бекић са 50 гласова, а други је кандидат Петар Илијић само 14 гласова добио. Пошто се из овог извештаја није могуће обавестити о течају и о уредности избора; то је на основу образложеног предлога г. гл. школ. референта решено, да се изиште од панчевачке општине точан препис записника од обе седнице, у којима је избор тај предузиман био, као и повратак квалификационе таблице свију проситеља, а међутим се одобрење избора обуставља, и наређује, да се упражњено учитељско место и на даље, до коначног решења о избору овом, суплирати има.

Молба Петра Стефановића комуналног учитеља, да му се у место добивене сведочбе у учитељској школи Сомборској друга без дотичне клаузуле изда, не може се уважити.

Сима Аранички ученик V. разреда у гимназији Карловачкој и Балин стипендиста III. реда, предлаже се в. саб. одбору, да се по смислу статута премести у виши стипендијски разред.

Како патронати великих гимназија карловачке и новосадске до данас нису поднели продлоге за прорачун 1885. године; то се имају пожурити, да то што скорије учине. В.

УЧИТЕЉИЦА ПРЕД СУДОМ.

Учитељски позив јесте свет и узвишен, но на жалост, несхваћа наш народ овај свети позив, — неуважава онај труд и ону муку, којом

де учитељ жртвује за напредак деце његове. Он сваку заслугу учитеља сматра као приморану дужност; о захвалности нема ни говора, но још гледа, како би подкопао јаз, у који би за увек свалио свога учитеља. Интриге, лажи, освета и мржња, то су заслуге за оне тешке жртве, које учитељ придонаша на олтар просвете, своје народу.

Жалостан, ал' истинит пример доживисмо; учитељство „Банског окружја“ и сваки, који му још на руку иде, чекао је са страхом 18. (30.) Јуна, о. г. Тога дана имао је суд изрећи или спас, или пропаст учитељици у Двору (Подови) Марији Рудановој.

Иста беше оптужена, да је своју ученицу злостављала: претила јој, тукла ју по глави, да је ученица на песку клечала и т. д., те да је најпосле од тог злостављања умрла.

Кад се глас разнео по Двору, да је учитељица дете убила, дадоше га родатељи после два дана, што је у гробу лежало, извадити; лечници из Костајнице и Рујевца прегледаше девојчицу и констатоваше, да је умрла од запалења мозга и на то издадоше сведочбу. При свем тога родитељи детета оптужише учитељицу, да је она проузроковала смрт.

Да изведу своју цел, послужеше се саиским средствима, наговарајућ школску децу, да сведоче против учитељици; уз ово дадоше и живи пример на једном мушком детету натечена лица, које је тобоже учитељица тако ударила штапом, да су остали јаки знаци. Код судбенога истраживања деца нешто наговорена, а нешто приморана, сведочила су заједно са родитељима и рођацима против учитељици. Да је било јаких доказа, била би одма на жељу противника суспендирана од службе, но жеља им се неизпуни.

Дне 18. (30.) Јуна беше коначна разправа у Петрињи код судбеног стола; тад је изашло дело на видело. Правда је одржала победу над клеветом и лажи. — Ученици, које је на истину терао строги глас председника суда, признадоше, да учитељица њих врло редко телесно казни, те да је покојна девојчица у школу једног дана болесна дошла, и да ју је учитељица болестну кући послала, а да је тукла није.

На питање председника, зашто су код првог испитивања другичије говорила, тврдила су деца, да су била присиљена истину замучати, пошто су им родитељи, и неки рођак детета, затвором претили. Онај мали натечена и огребана лица, што је код првог судског истраживања лажно сведочио против учитељици, признаде, да му је, тражећ јаја у гњизду, кокош у лице скочила и изгребла га, а није га учитељица тукла. — Ту је дакле истина већ на површини била, а лечници Петрински, судећи по описивању оних лечника, који су дете секцирали, вештачки доказаше, да је запалење мозга у преминулог детета произвео не ударац, него да је тому повод сасвим природан; јер за време болести и смрти детета иста је боља и у опће „запаљење“ у народу циркулирало.

Уз све ово доказивала је и сама учитељица Марија Руданова, да девојчицу никад казнила није, пошто је иста једна од најбољих ученица била. У осталом признаје, да ју је једном и то нехотице ударила, кад је хтела другу, до ње седећу девојчицу казнити. Сви дакле разлози одбацише сумњу и доказ, да је дете од ударца умрло. Врло лепо бранио ју

www.јединица.судб. пристав Милош Кнежевић. — Тако буде иста учитељица решена од оптужбе и за невину проглашена.

Сви присутни дивили су се оној енергији, изтрајности и разборитости, којом је оптужена учитељица лепо умела одбити сваки лажни доказ, њених противника.

Нашим учитељима и учитељицама служи овај пример за наук; треба да настојимо задобити љубав наших општинара, јер видимо ево од каквих је последица мржња. — Истина другарица наша је сретно изливала из бурне реке нападаја, по који су и какви осећаји у нежној женској души владали, која као оптуженица стајаше пред строгим судом, то ће свака од нашег пола помислити моћи, а која тек туга владаше у души њеној, кад је видила око себе оне, за које толику муку и труд жртвује, да су дошли на суд са жељом: „Распните ју, распните!“

Њу треба жалити као добру Српкињу и вредну учитељицу; а што да кажем томе народу? једно и само то: „Опрости им Оче, јер не знају, шта раде!“*)

Једна учитељица.

ДОБРОТВОРИ СРПСКЕ ОСНОВНЕ ШКОЛЕ СТ. АНДРЕЈСКЕ

и неколико речи о оснивању заклада народних.

(Свршетак).

Кад је Васа Пластић одрастао, и трговину изучио, остане у Трнави и настани се у кући једне богате удовице. (Иста је била лутеранске вере), коју по том узме за жену. Као вешт трговац радио је и даље својски и неуморно, и у трговини својој тако је напредовао, да је пред смрт своју имао укупног имања у вредности од 160.000 фор. Пред смрт писао је тестаменту, и основао је фонд од 5000 фор. за ђаке карловачке гимназије, где ђаци Ст. Андрејци имају првенство на стипендију од 50 фор. Даље Ст. Андрејској срп. основ. школи даровао је 2000 форинти тако, да се сваке године припадајући 6%-ални интерес од 120 фор. на 6 сиромашне и добре школ. деце, у очи пресветлог празника Христова васкресенија подели. За главног куратора његове тестаменте постави Господина Дра Ник Кретића председника највишег суда у Србији, — који му је и најближи сродник. — Но пошто је овде повећи број сиромашне деце, год. 1880. побуђен се нађе овоместни школски одбор писменом молбом на самог г. Др. Н. Кретића обратити се, молећи га: да саизволи, да се иста свота од 120 фор. подели на 12-ро деце, и тако од то доба се то сваке године и чини. Овај фонд први пут је ступио у живот године 1875.

О Васи Пластићу могу још навести, да је био човек побожан, и врло је љубио своју цркву и српски род. Он је сваке године, док је у

*) Нека овај случај послужи г. г. учитељима и учитељицама за савет, да се са свим окану бијења и злостављања школске деце, и нека сву бригу обрађају на човечно поступање с децом и на исправљање погрешака у духу хришћанске кротости, отцијске и матеранске благости. У.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
В
Л
И
О
Т
Е
К
А

Трнави живео шиљао за Божић овдашњој сиротињи по 100 и по 200 фр. Ове новце поверио је пок. Петру Римском пароху Њипровачке-пожаровачке цркве, који је то на сироте удовице и на друге сиромаше у очи Божића делио. Из благодарности према својим сиромашним родитељима, подигао им је споменике, овде у пожаревачком гробљу. Исти Васа Пластић својом ревношћу и трошком, са покојним Јоакимом Поповићем, такође трговцем трнавским, и заслужним мужем племените госпође Саре Поповићке, — која је у пређашњим годинама подпомагала једну отличну приправницу сомборске препарандије, — сазидао је капелу, на православном гробљу, где и његови земни остатци почивају.

Госпођа Сара Поповићка је још једина православна Сркиња у Трнави. Она је рођена у Ст. Андрији из породице Лолићеве. Њена кућа је у Трнави једна од најлепших кућа, а она је имањем богата. Надамо се да ће она себи у српском роду достојан спомен оставити, као што је то и обећала. Из поузданог извора дознао сам, да ће ова племенита, добротворка за сомборску препарандију за приправнике и приправнице 12 стипендија оставити, и то тако, да ће сваки питомац њен добијати по 100 — до 120 фор. годишње подпоре. Ако се ово испуни, то ће народ српски госпођу ову док је света и века с благодарношћу као своју добротворку спомињати, и њено ће се име славити, као што се и сви други добротвори наших завода спомињу и славе!

Ово је све што сам о именутом добротворима овде дознао, но сад предстоји ми да обележим име још једне школске добротворке, а то је покојна. Јелена Боздина, рођ. Белановићева.

Јелена Боздина била је рођена Ст. Андрејка. Њен отац звао се Јован Белановић, и био је овде биров и сенатор. Као школски управитељ служио је од 1798—1820. Јелена Бозда удата је била за богатог пеншанског трговца Наума Бозду; њи двоје су пеншанској срп. црквеној општини многе легате оставили. Међу осталим легатима, оставила је Јелена Боздина свакој Ст. Андрејској православној цркви по 200 фор.; тако и црквама нашим у Будиму, Калазу, Чобанцу, Р. Алмашу, Срп. Ковину и у Ловри по 200 фор. На српски учитељски пензијонални фонд 600 фор., на ст.-андрејски српски сиротињски завод 1000 фор., а нашој српској школи оставила је капитал од 1000 фор., да се годишњи интерес од 60 фор. на то употреби, да се о св. Константину и Јелени неколико добре и сиромашне школске деце заодене. Ова фондација постоји од 11. Септембра 1866. и наш је цркв. школ. одбор обично свагда за тај дан 6 сиромашних девојчица целокупним оделом снабдео.

Искусством је доказано, да је најплеменитија задужбина што се остави на просветне заводе. Неки заводи наши су према малом броју нашег народа, довољно са закладама снабдевени, али баш они заводи, који би највише народне потпоре требали, најмање их досада добијаху, а то су српске учитељске, више девојачке и основне школе. Ја ћу свагда за ово заузет бити и гледаћу да моралним средствима колико могу допринесем, да се овакове закладе дижу. С тога и овом приликом позивам господу и браћу читаоце овог Листа, да гдегод им се прилика даде прву бригу обраћају на оснивање заклада за учитељске и за више девојачке школе

наше, помоћу којих ће се учити и васпитавати будући подмладак наш а који ће опет после даље науку и просвету у народу ширити. Погледајмо ми овакове заводе других народа, па ћемо се уверити, да врло много пажње, како сам народ, тако још више и представатељи цркве код римокатолика и еванђелика на подизање добротворних завода обраћају. Ево разлога зашто сам за наше учитељске школе толико заузет. Ми сви знамо, да у наше препарандије (сомборску и гор. карловачку) понајвише иду ђаци најсиромашнијег стања, — па може свако помислити, шта имају том приликом родитељи грошка, док у препарандији кроз 3—4 године свог сина ил ћерку за свето звање учитељско изуче и колико се сами ђаци ту напате сиротујући. Доста је брига сваком слушатељу препарандије, што је толиким многим учевним предметима обтерећен, и што се мора да мучи по 10—12 сах. на дан, док своје послове посвршује, па нуз све то још, кад му дође брига из чега ће живети!

Коме је дакле Бог дао земаљска блага, тај нека оснива за наше приправнике и приправнице стипендије и алумнеуме; тим ће на овом свету оставити себи најлепши спомен, и биће на веки прослављен, као што се и неумрли у народу нашем велики добротвор Епископ Платон оваковом својом закладом највише прославио!

Основне школе наше, такође би требале припомоћи, из којих би се издржавале, а особито је нуждна народна помоћ школама сеоским у будимској епархији, које без народне помоћи и заклада обстати немогу. Где се може, ту видимо и сами да општине учитељске плате и на 1000 фор. повисише. Такове и сваке хвале достојне општине, у колико их ја знам, јесу: Пешта, Кикинда, Сентомаш, Ст. Бечеј, Ада итд. има их по Бачкој и Банату и више општина, где учитељ на 1000 фор. изађе, а уверен сам, да чим уз може бити, повисиће и друге општине учитељске плате, јер дало се и то приметити, да је наш народ од неког времена својски пригрлио своју верозаконску школу, па ју брани, и стара се за њу, а то је једини прави пут, којим ћемо се сачувати од пронасти.

Све ово што до сада рекох, нисам рекао у своју корист, но у корист опште ствари. Па сад прегнимо и срцем и душом и притецимо и моралним и материјалним средствима у помоћ, и осигурајмо за увек обстанак наших учитељских, основних и виших народних школа! Знајмо, да ће нас потомство наше зато благосиљати и спомињати. Ми смо данас ту на свету, а на млађима свет остаје!*)

У Ст. Андрији 8. Августа 1884.

Петар Берик,
учитељ.

ШКОЛСКЕ ВЕСТИ.

(Из учитељске школе Сомборске). Пречастни г. Ђорђе Петровић бивши катихета и редовни професор у српској учитељској школи Сомборској, поднео је ^{16/28}. Октобра на своме звању, које је овде 14

*) Приметити ми је овде, да што се тиче података о добротворима сент-андрејске школе — прво признање и захвалност имам одати седамдесетосмолетном старини управитељу наше школе господину Андрији Радубицком, који је имао доброту о свему овом, подробне известити ме.

година ревностно одправљао, и одпутовао је следећега дана на ново своје одређење у Темишвар, где је за катихету и професора србског језика у тамошњој гимназији и реалци наименован. До даље наредбе високог Школског Савета привремено је поверена настава у науци хришћанској пречастном госп. Младену Борђошком парохије администратору; настава у црвеном појању и правилу са надзором у цркви поверена је пречастном господину Димитрију Живковићу ђакопу и катихети на овдашњој гимназији; катедру мађарског језика, у првом и другом разреду заступа професор г. Исидор Стојковић, а у трећем разреду управитељ завода.

(Из више девојачке школе Сомборске). По наредби вис. Школског Савета србска црвена обштина Сомборска издала је декрете г. Ники Грујићу најстаријем учитељу и гђи Софији Јорговића учитељици своје више девојачке школе; уједно је на молбу њихову и у смислу школскога закона њима после десетогодишње успешне службе у истој школи одредила, да се издаје годишњи додатак на редовну плату од 100 ф. а. вр.

(Нова задужбина). Софија удова Чонића рођена Мијкићева сомборска грађанка, за вечити спомен свог јединца из првог брака Станка Пелагића бившиг ученика будимске реалке, који је овде у Сомбору 1865. године преминуо, завештала је три хиљаде форинти, као стипендијску закладу за једног мушког питомца србске учитељске школе Сомборске, а 500 форинти оставила је за годишњи парастос сину њеном, који ће се у св. Ђурђевској цркви сваке године на дан смрти његове држати. Обе закладе су фундовнички обезбеђене, а ступиће у живот после смрти врстне завештатељке, коју нека Господ Бог још дуго поживи, и нека пример ове прости српкиње послужи за углед богатим и образованим Србима и Српкињама, па нека се многи међу њима сете србске учитељске школе и њених понајвише сиромашних питомаца, који се за просветну службу народа свог спремају.

(Наредба у погледу задавања писмених задаћа). Вис. кр. хрв. земаљска влада наредила је 22. Листопада о. г. да се у првом разреду народне школе никакве домаће писмене задаће ученицима не задају, него да школска младеж само у школи на каменитим таблицама пише; у другом, трећем и четвртном разреду сеоских школа нема домаћих задаћа, но само школске, и то у школама са једним учитељем сваког месеца по једна граматична или стилитична и једна рачунска, а у школама са више учитеља сваких четрнајест дана по једна таква задаћа. Овамо се небоље задатци за тихо вештање. У градским мушким школама са 4 учитеља даје се сваке недеље по једна језикословна односно стилитична и једна рачунска писмена школска задаћа. У женским таквим школама ово бива само сваких четрнајест дана по једанпут. Рачунске писмене задаће могу се састојати из више примера. Задаће за краснорис и цртање имају се израђивати само у школи и под учитељевим надзором. — Домаће задаће задају се само у дане школскога одмора. Задаће се имају чисто држати и уредно писати. Преписивање задаћа на чисто у посебне свезчице није допуштено. Домаће и школске задаће дужан је учитељ исправљати и савестно оцењивати. Свака задаћа означаје се текућим бројем, и бележком је ли школска или домаћа. — Све се задаће предлажу приликом подго-

дишњих испита испитном поверенству, а приликом инспекције школском надзорнику.

(*Похвала учитељима*). Услед извештаја кр. надзорника за обште народне школе у Вуковару и по смислу закључка поджупанијског школског одбора у Руми од 23. Коловоза ове године изјавила је кр. поджупанија румске 4. Листопада о. г. бр. 11/III. похвално признање оним учитељима котара румског, који су најбољи успех у настави показали, а то су: Г. Г. Илија Радивојевић, Живко Клаваговић, Иван Бенак, Димитрије Нешковић, Наталија Новаковића, Илија Рокић, Мартин Месаров, Ида Павловића, Никола Јовановић, Јулка Војновића, Давид Мишић, Петар Стефановић, Никола Поповић, и Марко Суботић. Особито се пак примећује да се г. Марко Суботић учитељ у Инђији отликовао око уређивања школскога врта.

(*Промене у Србији*). За министра просвете и црквених послова у краљевини Србији наименован је отлични педагог наш г. Стеван Д. Поповић бивши досада известилац за основну наставу. — Господин Јован Ђорђевић велезаслужени раденик на пољу књижевности наше и професор у учитељској школи Београдској наименован је за професора обште поведнице на великој школи у Београду.

(*Учитељски скупи на Цетињу*), држан је 2., 3. и 4. октобра ради договора и обавештавања учитеља црногорских у свима питањима, која се тичу школе и њенога напретка. Отворио је овај скуп г. Ђуро Поповић школски надзорник у дворани мушке школе Цетињске. Договор је вођен о предавању појединих предмета, о школској дисциплини и хигијени.

КЊИЖЕВНИ ПРИКАЗИ.

15. *Зоолошке таблице за зид*. (Изведене по природи и бојадисане; величина 62×85 см. Издање Карла Јанека у Табору у Чешкој).

Зоолошке таблице за зид нису управо никаква новост, јер одавно већ постоји више подобних врло лепих збирака. Но ова дела су понајвише доста скупа. Ове нове зоолошке таблице су врло лепе и много јефтиније него друге, тако да је и свака сиромашнија и најмања школа у стању ове таблице себи набавити. За народне и грађанске па и за саме средње школе су ове таблице врло сходне. Сlike су по облику и боји тако точно израђене, да доиста природан екземплар замењују, и за прибављање зоолошког знања могу добро послужити. Ове слике отликују се са сходним избором и природном верношћу. До сада издато је 30 таквих таблица у шест свезака, свака има по пет засебних слика. На првих пет таблица, које су нам за приказ достављене, налазе се велике и лепе слике: зеца, носорога, орла, лабуда и крокодила. Да свака школа ове таблице набавити може, цена је сваке свезке 2 ф. 50 нов. Ми препоручујемо ово отлично дело свима српским учитељима и школама и у опште сваком пријатељу природних наука, јер природописну науку ваља према потреби и важности, коју она у школи заузима, очигледним показивањем оваких слика олакшати и разјаснити. Ове таблице могу се добити по горњу цену у књижари Карла Јанског (Karl Janski) у Табору у Чешкој. Имена дотичних животиња изложена су на обратной страни на чешком, немачком, мађарском, пољском, руском, словенском, хрватском, српском, романском, тадијанском, а притом још и на латинском језику по називу зоолошком. Бл.

Р А З Н О.

(Наименовање). Његово ц. кр. и апост. Величанство изволило је наименовати високородног г. Николу Михајловића досадашњег подпредседника кр. курије за председника краљевске табле у Будим-Пешти. Отлични овај и за отацтво велезаслужени србин почео је каријеру своју као професор србске учитељске школе у Сомбору, у којој је од 1834. до 1844. године као редовни наставник мађарског језика служио Међу његовим негдашњим ученицима има много ваљаних старијих народних учитеља, који се свог доброг учитеља са поносом сећају. Ми од срца желимо, да промисао Свевисњег овог редког и отличног Србина поживи још многа лета на дику и понос народа србског. Живео!

(Успомена основатеља Платонеума). У недељу 18. новембра, као на дан св. мученика Платона давала је србска учитељска школа сомборска годишњи парастос основатељу Платонеума покојном владици Платону Атанацковићу. Пре службе Божије управитељ је на каталогу скупљеним приправницима и приправницама говорио у славу овог народног добротвора описавши у кратко живот и дела његова на пољу школском и књижевном, а особито заслуге његове према србској учитељској школи сомборској, у којој је за младости као катихета и професор 17 година најревностније служио, и у којој је у старости својој са редким доброчинством установио закладу „Платонеум“ из које сада 16 питомаца овога завода месечну новчану подиору зарад набавке хране добијају. После овог говора приправици и приправнице помоле се Богу за покој душе добротвора народног однојавши складно: „Со свјатјми упокой;“ за тим сви са заставом завода отидосмо у цркву, где је најпречастнији г. Љубомир Купусаревић протопресвитер са ђаконом недељну службу Божију свечано служио учинивши на њој спомен за покој душе Архиеереја Платона. После св. литургије сва звона зазвоне и свештенство саборне цркве наше под началством г. протопресвитера а у присуству професора и питомаца србске учитељске школе и народа сврши парастос, при коме шест питомаца платонових са горућим воштаницама око кољива стајаху, а мешовити хармонијски лик приправнички под управом г. Драгутина Блажека учитеља свога, како на Литургији тако и при парастосу, умилним и складним појањем увеличаваше ову светковину. Са појањем заупокојне литије и молитвом „Боже духовъ“ коју је начелствујући протопресвитер велегласно и са одушевлењем читао, завршила се ова светковина, и ми се разиђосмо из храма Божијег пуни утехе христјанске, са жељом да Господ подигне у народу србском много таквих добротвора, на пољу просвете и доброчинства, какав беше вечне успомене достојни и незаборављени епископ Платон. — Не могу пропустити а да овом приликом неспоменем, како је ревностни епитроп светођурђевске саборне цркве сомборске и добротвор овдашње школеке младежи г. Константин Давидовић увеличао ову светковину подпуним и сјајним осветлењем цркве, како на служби Божијој, тако и на парастосу неумрлог основатеља Платонеума. Истога дана после подне држана је у учитељској школи седница Платонеумског одбора, којом је приликом једна упражњена Платонеумска стипендија попуњена.

(Сиротиште „Елизабетинум“ и Бау), основано подашљивошћу калочкога митрополита Л. Хајналда, отворено је 7/19. Новембра са великом свечаношћу. Оно стаје основатеља на 90.000 форинти, а установљено је за 20 сирочади римске вере, која ту добија васпитање, издржавање и наставу у основним наукама и у ручном раду.

(Огљиковање). Стеван Ђерђанфи управитељ државне средоредње учитељске школе у Будапешти добио је за заслуге своје на пољу народне просвете Франц Јосифов орден III реда.

(Хрватско педагошко-књижевни збор) држаће 19/31 Децембра о. г. у Загребу своју 23. редовну главну скупштину са прославом двадесетпетгодишњице „Напредка“ свечаност ће се држати у здању више девојачке школе у Загребу. Између 11 предмета, што су на дневни ред стављени, стављена је на 10. месту расправа: „Ручни рад и педагогија од Анте Чуваја. (Штампано у „Напредку“ бр. 31—34, а на 11. месту „Сократ и један пример сократичке или хеуристичке методе од А. Турчића.

(Припомоћ). Из државне утарске учитељске мировинске закладе госпођа Драгиња удовица Лазара Михајловића негдашњег србског народног учитеља у Сентомашу добила је годишњу припомоћ од 84. ф. Малољетна сирочад негдашњег православног учитеља у Малом-Средишту Р. Срба: Радован, Јован и Ђорђе добили су 150 ф. припомоћи.

(Србска црквена община у Темшвару) у седници својој од 7. октобра о. г. подарила је стипендију од 120 ф. госпођици Јулијани Вујиној отличој и примерног владања приправници III. разреда србске учитељске школе Сомборске родом из Панчева. У след тога је иста приправница на досада уживаној Платонеумској стипендији већ благодарила.

(Књижевност). Добисмо на приказ ове књиге: „Годишњак“ са библиотеком за народ, велики србски илустровани календар за просту годину 1885. Уређује А. Сандић. Издање браће М. Поповића у Н.-Саду. Цена 50 нов. — У овом добро уређеном календару, осим обичних календарских предмета налази се овај садржај: Колико има Срба Србскк црквени великодостојници и србске врховне црквено-народне власти год. 1884 Србске богословске школе, велике гимназије и учитељска школа у Сомбору. Србски заводи у Новом-Саду — Историјски календар. Планета Даница. Цветак срећи и радости светле породице Њ. Вел. престолонаследника царевића и краљевића Рудолфа од А. Сандића. Србски граничари од Ј.; О пијанству врло поучаи чланак од Н.; Груда земље песма Љ. Ненадовића; О васкреу раскрет — помрчење сунца, легенда А. Сандића. О вођу и вођарству изврстан чланак од А. Матића. Влага по кућама и собама од проф. Стев. Милованова. Осим насловне слике која представља светлу породицу Њ. В. царевића Рудолфа престолонаследника аустро-угарског, књига је ова украшена са сликама: Цар Урош Неманић, споменик кнезу Михаилу М. Обреновићу III. у Београду; Крушевац, некад престолница царства српског; Манастир Манасија и слика старинска у Манасији; Куле и развалине старинског градића у Манасији; Доситије Обрадовић, Јован Бошковић професор вел. школе у Србији; Призрен некадашња престолница цара Душана Милан Ђ. Миличевић начелник у срп. кр. министарству просвете и књижевник; Др. Јован Пачу уметник у свирци; Драгаљ

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

у Кривошијама. — Сlike су пропраћене и разјашњене са неколико речи, у којима су изложене и црте из живота прослављених раденика на пољу просвете и уметности, чије се слике приказују. Уз то придодата је и библиотека за народ, у којој су чланци: Бријачица и маказе од Панте Поповића. Бунтовници с морског брода од Ж. Верна превео Бранко Мушички. Први пут с оцем на југрење приповедка Л. К. Лазаревића. Пољубац у добри час од Сахер Мазоха. Неколико народних приповедчица из збирке В. Врчевића. Даље уметнути су у ову књигу месечни празни листови за бележење прихода и расхода и различите објаве. „Годишњак“ се може добити и без књиге за народ и без уметнутих листова за бележење прихода и расхода.

„Панчевац“ календар за народ за 1885. годину. Година XIV. са више слика. Издање штампарије браће М. Јовановића у Панчеву. Овом је календару придодата књига за народ, у којој су важнији чланци ови: Немачко-банатска граничарска регимента. Брат по млеку приповетка по истинитом догађају од Ђанина. Момче и учењак. Граничар балада од В. Живковића. Наука о животу. Здравље и богатство. Поуке за кућу и поље и т. д. У Панчевцу су ове слике: Иван Тургењев, слуњски град, сењски град, двориште судбене палате у Задру, господски трг у Задру, Корчула.

„Ружица“ настарији срп. нар. календар за 1885. Издање књижаре браће М. Поповића у Новом Саду. Цена 20 нов.

Изашла је објава на књигу: „Српски свет са картом српских земаља и сликама, написао Петар М. Никетић учитељ у Београду. Књига ће изнети 10 табака и стајаће за предилатнике 60 новчића а у лепом повезу 1 ф. Предплата се шаље писатељу у Београд до 10. децембра о. г

НЕКРОЛОГ.

Димитрије Матић, доктор филозофије, државни саветник и бивши многозаслужени министар просвете у краљевини Србији преселио се у вечност у 64. години живота свог, 17. Октобра о. г. у Београду. Покојник је рођен у Срему и за прве младости учио се у Карловачкој гимназији, али је још као дечко прешао у Србију, где му је стриц као држ. секретар живио. Као државни питомац учио се у Хали, Јени, Хајделбергу и Берлину у друштву са отличним песником српским Љубомиром Ненадовићем и са другим младим Србима. Вративши се у Србију 1848. постане професор права у књажевском лицеју, а наскоро затим постане државни саветник и министар просвете. За време његовога министарства добиле су народне школе у Србији садашње своје устројство, уређене су и умножене гимназије, висна девојачка и велика школа, и основана је о државном трошку учитељска школа у Крагујевцу, која је доцније у Београд пренешена. — После последњег рата за ослобођење Матић је неко време био министар правде, а затим се вратио у државни савет. Делом је ревностно и на пољу књижевном као отличан писац. Од њега имамо Историју Филозофије на српском језику и Педагогију и Историју Педагогије по знатном немачком делу Дра Г. А. Рике, и више научних расправа и класичних превода. Димитрије Матић био је муж благе нарави, мирнога духа, учен и делателан. Радио је за опште благо народа свог а особито за просвету народну најревностније. С тога у пуној мери заслужује, да му свеколико учитељство српско на гробу рекне: Слава му, и вечна му успомена!

Др. Карел Амерлинг. У Златноме Прагу преселио се у вечност 21. Октобра (2. Нов.) Др. Карел Амерлинг умировљени управитељ ческе учитељске школе и велезаслужни списатељ чески. У њему је чески народ изгубио једног од најзаслужнијих својих синова. Др. Карел Амерлинг родио се 18. Септембра 1807, у граду Клатовиху у Ческој. Науке је свршио у Бечу и у Прагу и 1836. год. постао је доктором. Амерлинг као прави син свога народа употребио је сав свој труд и своју умну снагу на то, да свој народ пробуди и подигне. После кратког времена пошло је Дру Амерлингу за руком, пошло да помоћу грофа Туна оснује у Прагу школу под именом „Будеч“ у којој би се воспитавала учитељи само народности ческе. На ову школу скупио је он до 45,000 фор. капитала. У ову школу, која је 1848. год. основана, долазили су са одушевљеним младићи из свијух крајева где се ческа реч говори, да се у њој изобразе и по том свој рад и своје знање посвете своје народу. Управитељем ове школе заименован је био Др. Карел Амерлинг а катихетом покојни О. Карел Шкода који је предавао катихизис и педагогију, Амерлинг пак предавао је логику психологију, природопис, технологију и пољоделство. Као учитељ био је Амерлинг изврстан. Предавао је увек са особитом вољом и одушевљењем, разумљиво и јасно. Као учитељ и управитељ учитељске школе настојавао је, да од учитељских приправника учини карактерне људе. На жалост прекинут је био благословени рад Амерлингов, и он заједно са катихетом Шкодом и учитељем Тесарем одпуштен буде лод. 1868 и стављен у мир. Велике заслуге стекао је себи Амерлинг и на књижевном пољу, што доказују многи његови списи. Ја као његов бивши ученик сећам се њега увек с радошћу, јер је био свакоме своје ученику пријатељ и саветник. Нека њему буде лака црна земља и славан успомен у народу ческом, за који је живио и делао за својега живота.

Блажек.

Лазар Стефановић окружни прота белоцрквански преселио се у вечност 24. Новембра о. г. у 76. години својега живота, а сахрањен је 26. Новембра. Покојник је много година служио као професор св. богосховије у Вршцу, био је посланик на србским народним саборима и члан саборског одбора.

Александар Гаџра пензионовани професор и управитељ романске школе у Араду и витез Франц Јосифовога ордена, упокојио се у Араду у 87-ој години свог живота.

Миљка Зделарева учитељица сарајевске србске женске школе, родом из Г. Карловца, преселила се у вечност у Сарајеву 29. Октобра о. г., а следећега дана је сахрањена сјајним сироводом. Покојница се отличавала у свом учитељском позиву и била је врла љубитељка србске књижевности. Колико су ову ваљану младу учитељицу уважавали виши сарајевски кругови и сво грађанство, види се отуда, што је покојницу у новој сарајевској цркви опојао сам преосвештени митрополит Сава са свештештвом, а при погребу присуствовао је преузвишени г. барон Николић са чиновништвом, многим грађанством и свом школском младежи. Уз ковчег покојничин корачаху ученице у белом руху а приправници га пошаху на раменима. Надгробна слова говорили су учитељи Срдић и Кадуђерчић. Покојницу оплакују уцељени родитељи 3 брата и 3 сестре.

Младен Каленић учитељ у Грабовцу близу Земуна, враћајући се на појутарје Аранђелова дне из Огара у своје место, на путу је мучки убијен. Убио га је кочијаш са неким човеком, којег је по договору примио на кола као страног путника. Покојник је рођен у Сентомашу 1860. године; свршио је учитељску школу у Сомбору 1877/8. године и служио је као учитељ најпре у шајкашком округу а затим је прешао у Срем, где је сиромасх невино на тако грозни начин скончао.

НАИМЕНОВАЊЕ.

Петар Топаловић учитељ жарковачки наименован је за учитеља у Гардиновци. — Новак Раданов Целагић свршени приправник наименован је за учитеља новоотворене предградске школе у Жабљу. — Никола Караш свршени приправник наименован је за привр. учитеља у Перлезу, — Теодор Ракић учитељ пивнички изабран је за учитеља у Ст. Паланци. — Милош Божић професор мале реалке у Митровици премештен је на велику реалку у Земуну. — Петар Котур привр. учитељ наименован је за правога учитеља у Д. Рајићу. — Ђура Божић наименован је за правога учитеља у Црвеном Боку, Миле Ђурић за правога учитеља у Бухачи, а Дане Радовић за учитеља у Лапцу. — Даница Мандићева наименована је за праву учитељицу у Купинову, Петар Малић за привр. учитеља у Ривици, Гаврило Шамић за привр. учитеља у Војаковцу, Миле Драгош за учитеља у Гашишту, Мијат Секулић за привременог учитеља у Вучевци, Никола Орлић за привр. учитеља у Пакрацу. — Премештене су учитељице Марија Руданова из Двора у Буђановце; Анка Славнићева из Буђановаца у Костајницу и Милка Латинчићка из Костајнице у Двор. — Свршени приправник Јефта Андрејевић постављен је за привр. учитеља на школи у селишту Жарковцу код Сомбора — Свршени приправник Бошко Поштић постављен је за привременог учитеља у Мокрину, — Свршена приправница Даница Ђакова постављена је за учитељицу у Црепаји.

УПРАЖЊЕНА УЧИТЕЉСКА МЕСТА.

У србском св. Петру тражи се учитељ; плата је 200 ф. за повторну школу 40 ф.; за перовођство 20 ф.; осим тога 40 кибли жита, три хвата дрва, башта, стан, зимни огрев и од укуна где се позове 60 нов. Учитељ је дужан појати и деду у цркви појању обучавати; првенство имају који су и из мађарског језика испит посажили. Молбенине местном школском одбору у Ст. Петру (Szerb-szent-Péter) имају се до Никола ове године поднети.

— У Хрњакону (пошта Rékas) тражи се учитељ; плата је 100 ф. готова новца, 31 ф. 50 нов. у име релутума; 32 метера дрва, 15 и по хектл. жита и толико кукуруза и 4 ланца ливаде, слободан стан и башта. Учевни језик је србски и романски.

— У Станчеву (пошта Rékas) тражи се учитељ; плата је 100 ф., 37 ф. у име релутума; 24 кибле жита и толико кукуруза, 8 хвата дрва, 4 ланца ораће земље и 1 ланац сенокоса, стан и две баште.

ЈАВНА КОРЕСПОНДЕНЦИЈА.

Г. О. З. у Д. Примео сам схвалом Ваш извештај, али ће тек у следећем броју моћи на свет изићи.

Г. Н. учитељу у Босни „Напутак, којим се уређују школски празници није могао до сада изићи. Гледаћемо да га у изводу што скорије саопштимо.

Г. К. у В. Претрните се; саопштићемо у кратко.

 Пријатељима „Школскога Листа“ јављам, да ће лист овај идуће године уредно по једаништ сваког месеца излазити. Досадашњи предилатници у накнаду за последњу овогодишњу трећину добиће првих осам бројева од идуће године.

За нове предилатнике на „Школски Лист“ 1885. цена је 1 ф. 50 нов.; учитељи са платом мањом од 300 ф. и сви ђаци без разлике добијају „Школски Лист“ у полак цене

Н. Ђ. Вукићевић,
уредник „Ш. Л.“

Издаје и уређује: **НИКОЛА Ђ. ВУКИЋЕВИЋ.**

Штампа Ф. Витерман.

